

אפילו נוח'בות תמורת חטופים

ההבנה שהחטופים עלולים לשלם בחייהם כתוצאה מהתמרון המתוכנן, גורמת להתנגשות ערכים שמסעירה מילואימניקים רבים ואת רוב הציבור. אם מסע טראמפ לא יוליד הסכם, על ישראל להציע עסקה, קודם לפתיחת המבצע, שתכלול את שחרור כל מבצעי הטבח. המחיר נורא, אבל הכרחי

חלקי להשבת חטופים, כזה שבין תנאי תהיה רחיקת מבצע מרכבות גרעון – יהיה בכך גם חילוף החברה הישראלית מסיכון השבר הערכי. אך אם לא, מדינת ישראל חייבת לחזק את אומן הציבור וצבאו בקשר בין ההקרבה הנדרשת מהם למטרת הרווח המבצע שאושר. לפי שעה, קשר זה הינו בחזקת רעיון בלבד, וכאמור, טרם הוכח בפועל בכל המערכות הצבאיות הבינ"ל באזור.

צילום: יאיר שגיא

כיתוב על הכביש בשער בגין, באוגוסט. היסטורית, אין כמעט שחרור שבויים בכיבוש

בזמן הקיים עד לפתיחה המתוכננת של המהלך לא ניתן יהיה לעשות זאת על ידי שינויים בחוק הגיוס. כן ניתן יהיה על ידי הצעה מהסוג המקובל במערכות הצבאיות: עזירה אופרטיבית לשם מיוש הסכם שבו הצדדים הלוחמים ישיבו זה לזה את כלל השבויים, חטופים ואסירים, חיים וחללים, שנתפסו בעת המערכה הנדונה.

הסכם כזה אינו כרוך בהפסקת אש ארוכת טווח אלא רק בתיאום לימי החילופין, ואינו כולל הסדרים מדיניים לגבי סיום המערכה או לגבי היום שלא-חריה.

מבחינת חמאס, החזרת כל שבוייה מה-

מלחמה, כולל הנוח'בות, יכולה להיות הישג, סולם והצדקה לשחרור החטופים גם ללא התחייבות ישראל לסיום המערכה. יש לזה הצדקה בתרבות האחים המוסלמים – להיות פרגמטים כשאתה חלש, להשיג את המרב מהאויב, לסגת כדי להתחזק ולתקוף אותו שוב כשיתאפשר.

הסכמים כאלו התקיימו בשנים האחרונות בין רוסיה לאוקראינה, והתקיימו לפני שנים ספורות בלבד בין דאעש לכוחות הקואליציה ואפילו בין צבא אסד וחזבוא-ללה לארגוני המורדים שלחמו בהם.

בתמורה לשחרור כל חטופי 7 באוקטובר וסגן הדר גור-לדין, המוחזק בעזה מאז 2014, ישראל תציע את הקשה מנשוא: שחרור כל אסירי חמאס שנתפסו מאז הטבח, לרבות אסירי הנוח'בה. זה מחיר נורא, אך יש לשלמו אם הוא האפשרות היחידה להשבת החטופים וליציאה למלחמה ללא נטל גורלם על הכוחות הלוחמים. הכאב והזעזוע הכרוכים בשחרור רוצחים בני מוות אלו עצומים, בראש ובראשונה למשפחות הקורבנות. מי ייתן ומול אלו יהיו נחמה פורתא תחושת הרווחה מהצלת חטופינו מבורות האוימה והכיליון, והימנעות החברה מהמשבר הערכי העמוק.

עד היום ישראל לא הציעה הצעה ישירה מטעמה לשחרור כל החטופים, אלא פעלה בהתאם להצעות המתווכות. אין לישראל מה להפסיד מההצעה, האינטרסים החיוניים שלה מול חמאס ויעדי המלחמה לא יושפעו ממנה, כך גם לא חופש הפעולה הצבאי שלה בהמשך. אך גם אם לא תתקבל, ההצעה תערער עוד את תשתית התמיכה בארגון בעזה ותחלישו להמשך המערכה הצבאית, ומנגד, תאפשר לישראלים רבים, ובעיקר למילואימניקים רבים, להתייבש מאוחדים וחזקים יותר, על קו הרכס הערכי והמוסרי הכה נדרש ללוחמים ולאומה לפני יציאתם למבחני המלחמה.

הרמטכ"ל אמר למפקדי התמרון כי חמאס אינו מעוניין בהסכם "כולם תמורת כולם" והתכוון בכך לחזקם כמנהיג על ידי הפחתת הספקות הקשורים במערכה. כעת, על הדרג המדיני מוטלת האחריות לסייע לרמטכ"ל ולצה"ל בהכנת הכוחות למערכה על ידי אתגור פומבי של חמאס בדיוק בנקודה זו. ■

בעזה – אבל חסרה אלמנטים לשחרור בפועל של כל החטופים או אפילו רובם.

הבנה זו, מתוך ניסיון, ניתוח או אינטואיציה, היא הבסיס לתחושה של רבים כי התוכנית שאושרה בקבינט השבוע להרחבת התמרון הצבאי בעזה אינה נותנת מענה אפקטיבי למשימת שחרור כל החטופים, ובכך יוצרת התנגשות ערכים דרמטית בתולדות החברה הישראלית, כזו שתהדהד גם בעתידנו.

בחזית קו התנגשות ערכית זה ניצבת כתמיד קבוצת לוחמות ולוחמי המילואים הנושאת בנטל. זה כ-19 חודשים שוחקת ומכלה מדינת ישראל את המשאב הלאומי היקר ורבי-הערך של מערך המילואים שלה, במיצוי בזבזני ומנוכר, והופכת אותו ממשאב נדיר באיכותו למשאב בחוסר. כבר עתה יש במערך המילואים בצה"ל כאלו הצועדים בנתיבים אפורים המתרחקים משדות הקרב. תהליכים ומגמות אלו כבר משפיעים על תכנון המערכה ועוד ישפיעו על הביטחון הלאומי, וייתכן שגם על מבנה השלטון והחברה בישראל. אם הגעתו לאזור של הנשיא טראמפ תניב הסכם מלא או

לתרחיש האידיאלי, שלפיו לאחר ימי לחימה רבים החוליות המחזיקות בחטופים ישרדו, יצליחו לקבל את המתווים ויסיימו לממשם - יש סבירות נמוכה ביותר

אישור הקבינט השבוע למבצע מרכבות גרעון בעזה יוצר קונפליקט עז אצל ישראלים רבים בשל הקשר הלא-ברור בין מטרות התמרון המתוכנן, כפי שפורסמו, למשימת השבת החטופים.

במלחמת העולם השנייה שוחררו קורבנות ממחנות הריכוז בדרך של כיבוש האזור על ידי צבאות בעלות הברית והציבא האדום. גם אז, מספרם של אלו שמצאו את מותם בידי שוביהם יימח שמם וזכרם, בעת נסיגתם מאזור המחנה, היה גדול לאין שיעור ממספר בני המזל, הניצולים הקדושים, שנותרו בחיים בעת שחרור המחנות. במערכות הצבאיות המאוחרות יותר של המאה ה-20, כבווייטנאם ואפגניסטן, לא מוכרים מקרים של שחרור מוצלח של חטופים ושבויים באמצעות מהלך צבאי של כיבוש השטח שבו הוחזקו. בעיראק שוחררו אמנם מספר יזידים חטופים בשלב כיבוש שטחי דאעש, אך לא פחות הוכרחו עם אנשי דאעש הנסוגים ולא אותרו עד היום. התוצאה הצבאית המוכרת יותר בעקבות תמרון צבאי לכיבוש שטח פעולה של כוחות איסלאם רדיקלי על ידי צבאות סדירים הינה השתנות צורת הקרב למערכה נגד חוליות גרילה וטרור, בדרך כלל לשנים ארוכות ומתישות.

אכן, לחץ צבאי חייב להתקיים במקביל למו"מ לשחרור חטופים מארגון טרור צבאי כסדן המאפשר למו"מ להתפתח בהצלחה. לעומת זאת, פעילות צבאית עצימה כאמצעי יחיד לשחרור החטופים הוכחה כמסכנת את גורלם יותר מאשר מבטיחה את שחרורם. הטיועון המקצועי בבסיס התוכנית, שלפיו כיבוש עזה והכנעת חמאס יניבו שחרור חטופים, מתבסס ככל הנראה על תרחיש אופטימלי שבו, לאחר ימי לחימה רבים והפעלת אש עצימה על ידי צה"ל, חוליות האויב המחזיקות בחטופים ישרדו במקומות הימצאן, ויוותרו בעלי יכולת קבלת החלטות, יצליחו לקבל לידיעתן את המתווים שיוצעו לשחרור החטופים בפועל, יאמינו בהם מספיק כדי להחליט לממשם, ויצדיקו לעצמן את הסיבות לכך. ובנוסף – שבשטחי הלחימה העצימה יתקיימו תנאים מעשיים למיוש מוש עסקאות שחרור כאלה בביטחון לכל הצדדים.

בהיעדר כל תקדים לכך מהמערכות הצבאיות העצימות באזור בעשרות השנים האחרונות, הסבירות לכך נמוכה ביותר. סביר יותר כי אם החטופים לא ייפגעו מהפעילות הצבאית עצמה, אסון שלהי אוגוסט '24, שבו נרצחו שישה חטופים ישראלים במנהרת שביים ברפיח, עלול לחזור על עצמו והחטופים יירצחו או יינטשו לגווע, בעוד שוביהם בעלי המידע באשר למקומם וגורלם, נמלטים, נעלמים או נהרגים.

סביר להניח כי התמרון הצבאי יחמיר גם את היכולת להשיב את החטופים החללים, אם בשל הריגתם או היעלמם של בעלי המידע על מקום קבורתם, אם בשל פעולות הסתרה מכוונות כנקמה לתמרון או כתעודת ביטוח להמשך שהיית צה"ל באזור, ואם בשל שינויים חריפים בתוואי הקרקע שייגרמו עקב התמרון. חלק מאלו כבר אירעו בעבר לנעדרי צה"ל בלבנון.

אכן, ייתכנו מקרים ספורדיים שהנסיבות יאפשרו שחרור חטופים בודדים. יהיה בכך הישג אדיר לכוחותינו, אך ככלל, תוכנית הפעולה הצבאית המסתמנת ממוקדת באלמנטים של הכנעה צבאית – וצה"ל חזק ועתיר ניסיון למשימותיו